Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk

Overheid.nl | Consultatie Implementatiewet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering

Inbreng van Vereniging NOV op de consultatie Implementatiewet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering

Contactpersoon: Mark Molenaar, 0610922192, m.molenaar@nov.nl

Vrijwilligerswerk is essentieel voor een gezond, veilig en weerbaar Nederland. Samen investeren 7 miljoen vrijwilligers en hun organisaties jaarlijks meer dan 117 miljard euro aan tijd en inzet in de samenleving. Ze doen dit met veel plezier en voldoening. Ze helpen bij het oplossen van grote maatschappelijke uitdagingen, van zorg, bestaansonzekerheid en onderwijs tot duurzaamheid, biodiversiteit en energietransitie. Ze zetten zich vrijwillig in voor hun buurt, sportvereniging, jeugd- en ouderenactiviteiten, zorg, sociale gelijkheid, kunst en cultuur, armoede, natuur en landschap, onderwijs, veiligheid en nog veel meer.

Vereniging NOV, vrijwilligers (7 miljoen mensen) en hun organisaties geloven in een gelijkwaardige samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven, vrijwilligers en hun organisaties, gemeenschappen, kennisinstellingen en fondsen waarin we elkaar structureel versterken, ieder vanuit zijn eigen rol, verantwoordelijkheid en toegevoegde waarde. Want de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan zijn te groot en te complex om afzonderlijk op te lossen. Ze vragen om een gedeeld eigenaarschap en een samenhangende aanpak. Deze wetgeving gaat uit van het tegenovergestelde van gedeeld eigenaarschap.

Gedeeld eigenaarschap van maatschappelijke uitdagingen vraagt – als dat gewenst is door het kabinet en de overheid in brede zin - om proportionele en goede wetgeving die het werk van vrijwilligersorganisaties op zijn minst niet in de weg zit.

1. Allereerst willen wij stellen dat het onjuist is om van vrijwilligersorganisaties (stichtingen en vereniging, ANBI's en SBBI's) te eisen dat zij een UBO (uiteindelijk belanghebbende) aanwijzen en registreren in het Handelsregister. Voor de meeste vrijwilligersorganisaties geldt dat hun "uiteindelijk eigenaar" het algemeen nut is dat zij dienen en niet een persoon. Wettelijk is vastgelegd dat geen enkel individu kan profiteren van de bezittingen van een ANBI of SBBI (Sociaal Belang Behartigende Instelling) bij een eventuele opheffing. De regels hierover zijn strikt en laten geen enkele twijfel bestaan. Hetzelfde geldt voor veel verenigingen, die eveneens geen private eigenaren of individuen hebben die er persoonlijk voordeel uit halen. Voor zowel ANBI's als verenigingen – vaak ook aangeduid als SBBI's – leidt de verplichting tot het aanwijzen van een UBO tot verwarring en druist deze in tegen hun juridische structuur en doelstelling. Het opleggen van deze verplichting wekt zelfs wrevel.
   De Europese regelgeving (de antiwitwasverordening en de zesde antiwitwasrichtlijn) biedt lidstaten expliciet ruimte om vrijstellingen of versoepelingen te verlenen bij lage risico's. Deze lidstaatoptie is in het Nederlandse ontwerpwetsvoorstel ook opgenomen. Zo bepaalt artikel 2.1, tweede lid, van het wetsvoorstel Implementatiewet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering:

   "Bij algemene maatregel van bestuur kan, met inachtneming van de artikelen 4 tot en met 7 van de antiwitwasverordening en zo nodig onder het stellen van aanvullende regels, geheel of gedeeltelijk vrijstelling worden verleend van de vereisten van de antiwitwasverordening."

Daarnaast bevestigt de Memorie van Toelichting dat lastenluwe implementatie een belangrijk uitgangspunt is, en dat de wetgever zoveel mogelijk gebruik wil maken van vrijstellingen bij lage risico's. Stichtingen en verenigingen die uitsluitend werken in het publieke belang en zonder winstoogmerk functioneren, behoren aantoonbaar tot deze lage-risicocategorie. Zij kennen geen aandeelhouders, geen particuliere begunstigden en vallen al onder strikte nationale regels (bijvoorbeeld bij ANBI's en SBBI's).

Het is daarom proportioneel en juridisch verdedigbaar dat Nederland van deze lidstaatoptie gebruikmaakt en stichtingen en verenigingen geheel of gedeeltelijk vrijstelt van de verplichtingen van de antiwitwasverordening. Dit sluit beter aan bij de risicogebaseerde benadering die de Europese wetgeving zelf als uitgangspunt neemt.
Vereniging NOV vindt dat deze lidstaatoptie gebruikt moet worden.

2. Daarnaast willen wij benadrukken dat deze wetgeving het voor mensen moeilijker maakt zich te verenigen. Vrijwilligersorganisaties en verenigingen worden hierdoor geconfronteerd met extra administratieve lasten en complexe verplichtingen die niet passen bij hun aard en omvang. Dit kan potentiële initiatiefnemers afschrikken en bestaande organisaties ontmoedigen, terwijl juist de vrijheid van vereniging een grondrecht is, verankerd in **artikel 8 van de Grondwet** en **artikel 11 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)**. Het waarborgen van dit recht vereist dat onnodige drempels voor het oprichten en in stand houden van maatschappelijke organisaties worden vermeden.

3. Wij zijn al langere tijd in gesprek met het Ministerie van Financiën, De Nederlandsche Bank, de NVB en banken over de belemmeringen die organisaties ondervinden bij het regelen van hun bankzaken. Dit heeft geresulteerd in de op 7 september 2023 gepresenteerde NVB-standaard voor de non-profit sector. Het werk en het resultaat hiervan dreigt te verdwijnen met de wet.

Bovenstaande bezwaren zijn voor ons zwaarwegend en we verwachten dat ze reden zijn voor versoepeling. Daarnaast hebben we de volgende inbreng:

4. **UBO-registratie en controles**
    - Het wetsvoorstel koppelt de stichting expliciet aan het trust-regime (art. 57 AML-verordening wordt genoemd in de toelichting). Dat is foutief. De Nederlandse stichting is geen express trust en moet ook niet als zodanig behandeld worden.
    - De foutieve koppeling betekent zware administratieve lasten voor relatief eenvoudige vrijwilligersstichtingen, die nauwelijks financieel risico vormen maar toch worden behandeld alsof ze risicovolle vehikels zijn.
    - Daarnaast komt er een verplichting om het **hoger leidinggevend personeel en UBO's te toetsen op betrouwbaarheid** (art. 2.3 wetsvoorstel). Voor vrijwilligersstichtingen én -verenigingen is dat een enorme drempel.
5. **Registratie- en meldplicht bij de toezichthouder**
    - Ook als een organisatie (bijvoorbeeld een stichting die incidenteel giften ontvangt uit het buitenland) onder de meldingsplichtige entiteiten valt, moet zij een **kennisgeving doen** (art. 2.2 wetsvoorstel). Dit kan leiden tot extra administratieve rompslomp en onduidelijkheid voor kleine vrijwilligersorganisaties die helemaal geen financieel intermediair zijn.
6. **Risico op "de-risking" door banken**

- De toelichting erkent zelf dat maatschappelijke organisaties, met name goede doelen die in het buitenland werken, vaak worden geweerd door banken (par. 2.1 Memorie, over *de-risking*). In de praktijk blijken allerlei vrijwilligersorganisaties hier last van te hebben gehad.

- Ondanks de erkenning uit voorgaande punt biedt het wetsvoorstel **geen harde bescherming** of uitzonderingsbepaling voor vrijwilligersorganisaties, waardoor banken zich alsnog kunnen beroepen op AML-regels om relaties te beëindigen. Dit gebeurt ook daadwerkelijk en brengt verenigingen en stichtingen onterecht in de problemen. **Er moet een goede bescherming komen waar verenigingen en stichtingen kosteloos, snel een eenvoudig gebruik van kunnen maken.**

7. **Kosten en toegang UBO-register**

    - Er is gekozen om kosten door te berekenen voor toegang tot het UBO-register (lidstaatoptie, par. 1.3 Memorie). Voor vrijwilligersorganisaties die al moeite hebben met middelen kan dit een onnodige financiële drempel worden. Zoals bij veel andere wetten worden de kosten afgewenteld op vrijwilligersorganisaties. Zowel financieel als qua arbeidsinspanning komt dit niet ten goede aan het doel. Dit is de zoveelste vorm van wetgeving waarvan de kosten bij vrijwilligers en hun organisaties komen te liggen. Andere voorbeelden zijn de AVG en de WBTR. **Het zou de overheid sieren om de kosten zelf te dragen.** Je kunt immers niet aan de ene kant vrijwilligers prijzen om ze aan de andere kant financieel op te zadelen met de gevolgen van dit soort wetgeving.

Contactpersoon: Mark Molenaar, 0610922192, m.molenaar@nov.nl